

BESLUT

2022-11-28 Dnr: 22/02021

SAKEN

Snabba cash, *Snabba cash II*, *Snabba cash – Livet deluxe*, svenska långfilmer, fråga om våldsskildringar och varning

Programmen tillhandahölls på SVT Play, www.svtplay.se den 8 juli 2022

BESLUT

Tillhandahållandet av programmen frias. Det strider inte mot bestämmelsen om våldsskildringar i 5 kap. 2 § eller mot bestämmelsen om varning i 5 kap. 3 §.

BAKGRUND

Granskningsnämnden har på initiativ av Myndigheten för press, radio och tv granskat ovanstående långfilmer med utgångspunkt i bestämmelserna om våldsskildringar och varning i 5 kap. 2–3 §§ radio och tv-lagen. Av 5 kap. 2 § radio och tv-lagen framgår bland annat att program som tillhandahålls i beställ-tv och som innehåller ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär eller pornografiska bilder inte får tillhandahållas på ett sådant sätt att det finns en betydande risk för att barn kan se programmen, om det inte av särskilda skäl ändå är försvarligt. En leverantör av medietjänster som tillhandahåller program med sådant innehåll ska enligt 5 kap. 3 § radio- och tv-lagen varna för att sådana skildringar förekommer.

PROGRAMMEN

Långfilmstrilogin *Snabba cash* handlade om livet i Stockholms undre värld och om människor som på olika sätt är delaktiga i grov kriminalitet. Bland annat följande scener visades i filmerna.

I filmen *Snabba cash* visades en scen där en man slog en annan man och därefter flera gånger dunkade in hans ansikte i en hylla som blev blodig. Han fortsatte slå mannen varpå en tredje man kom in och försökte avbryta våldet. Den första

mannen slog då ned den tredje mannen och bröt armen på honom medan den tredje mannen skrek och blod rann ur hans mun.

I filmen *Snabba cash II* visades en längre scen där två personer blev pistolhotade av flera män. Männen tryckte ned den ena personen med ansiktet mot en golvbrunn och skar därefter av hans hals. Blod rann mot golvbrunnen medan personen kippade efter andan. En kvinna som satt inlåst i ett rum bredvid lyckades ta sig ut ur rummet och kastade en kastrull med kokande vatten på männen. Männen skrek av smärta. Den andra pistolhotade personen sköt och sparkade männen.

I filmen *Snabba cash – Livet deluxe* visades en längre scen i en tennishall där en man och en kvinna inledningsvis kramade om varandra varpå kvinnan högg mannen i ryggen med ett hårspänne. Därefter sågs en annan man tvätta av sina blodiga händer medan samma kvinna kom in i rummet med blod över händer och ansikte. Den efterföljande sekvensen varvades med scener från en bil och från tennishallen. I tennishallen sågs flera personer misshandla och skjuta varandra i olika scener som löpte parallellt. Bland annat visades en man som låg livlös med ansiktet i en blodpöl och en man som flera gånger bankade framsidan av en kvinnas huvud i golvet. Kvinnan bad om att få bli dödad och mannen höll ett vasst föremål mot hennes hals och sa adjö. Plötsligt blev han avbruten av en annan man som störtade fram och ströp mannen med sin arm.

I en annan scen i *Snabba cash – Livet deluxe* satt en kvinna i en sminkloge och såg sig i spegeln medan hon talade i telefon. En man kom in, ställde sig bakom kvinnan och skar halsen av henne. Kvinnan höll händerna för sin hals. Blod rann över bordet där hon satt medan hon kippade efter andan.

TJÄNSTEN

Granskningsnämnden har tagit del av den aktuella tjänsten på www.svtplay.se och noterar följande.

På titelsidan för programmen fanns bland annat information om respektive films handling. Under informationen fanns en text i fetstil där det stod följande.

Programmet innehåller våld.

När användaren önskade ta del av programmen möttes denne av en skylt med följande text.

Detta program är olämpligt för barn
Jag förstår

Spela programmet
Förstärk barnskyddet med kod

Texten ”jag förstår”, var något mindre än de övriga och placerad bredvid en ikryssningsbar ruta. De två övriga texterna var utformade som två lika stora knappar. Den övre texten, ”spela programmet”, hade en genomskinlig grå nyans och var inte möjlig att klicka på innan rutan bredvid texten ”jag förstår” var ifylld.

Den undre texten, ”förstärk barnskyddet med kod” fungerade som en länk till en sida för inställningar. På sidan för inställningar fanns bland annat följande text.

Förstärkt barnskydd

PIN-koden är inaktiverad

SVT Plays barnskydd innebär att vi varnar för program som är olämpliga för barn. Du kan förstärka barnskyddet genom att välja en kod som sedan måste anges när du vill starta ett märkt innehåll.

Så fungerar barnskyddet

Bredvid texten ”PIN-koden är inaktiverad” fanns en aktiveringsknapp som gjorde det möjligt att välja en fyrsiffrig pinkod och aktivera pinkodsfunktionen. När koden var aktiverad och användaren önskade ta del av programmen visades texten om att programmet var olämpligt för barn och för att kunna ta del av programmen krävdes att koden skrevs in. För att stänga av pinkodsfunktionen behövde koden skrivas in igen.

Texten ”Så fungerar barnskyddet” fungerade som en hyperlänk till en sida där det mer detaljerat förklarades hur Sveriges Television AB:s (SVT) barnskydd fungerar och hur användaren kan slå på eller av barnskyddet.

SVT:S YTTRANDE

SVT anser att tillhandahållandet av programmen inte strider mot bestämmelserna om våldsskildringar och varning i 5 kap. 2–3 §§ radio och tv-lagen och anför sammanfattningsvis följande.

Våldsskildringar

Det kan möjligen diskuteras om scenerna i de aktuella filmerna var av sådan karaktär att de omfattas av radio- och tv-lagens beskrivning av ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär. Många av de scener som aktualiserats var filmade på avstånd, med rörlig kamera och väldigt snabbt klippta. I scener med skottlossning är det ofta den som skjuter som syns och inte den som träffas. Detta uppfattar SVT som att scenerna främst kunde verka skrämmande för små barn i enlighet med bestämmelsen om mediets genomslagskraft. Jämfört med tidigare beslut som rör ingående våldsskildringar, exempelvis *The Pacific* och *Game of Thrones* har det där, enligt SVT:s uppfattning, rört sig om mer utdragna och mycket blodiga scener. Oavsett detta har SVT ansett att de nu aktuella filmernas innehåll berättigar en varsamhet i tillhandahållandet med avsikt att skydda unga tittare.

Barnskydd

Den metod SVT utvecklat för barnskydd i SVT Play innebär följande.

Programansvariga på SVT identifierar om ett program innehåller sådana våldsskildringar eller pornografiska bilder som gör att programmet ska förse med barnskydd enligt 5 kap. 2 § radio- och tv-lagen. Bedömningen av detta görs ofta parallellt med att beslut fattas om att ett program inte bör sändas före kl. 21.00 i tv-sändning, vilket gör att program som mot bakgrund av bestämmelsen om mediets genomslagskraft i SVT:s sändningstillstånd kan anses verka skrämmande för barn, utan att i strikt mening innehålla den typ av våld som avses i radio- och tv-lagen, också kan komma att förse med barnskydd. Att ett program har försetts med barnskydd vid tillhandahållandet på SVT Play innebär alltså inte per se att SVT bedömt att programmet innehåller den typen av innehåll som omfattas av 5 kap. 2 § radio- och tv-lagen. De aktuella filmerna i *Snabba cash*-trilogin hade identifierats som olämpliga för barn och tillhandahölls på SVT Play med SVT:s barnskydd. Program som innehåller ingående våldsskildringar förekommer endast undantagsvis på framträdande plats på SVT Plays förstasida och i så fall endast efter kl. 21.00.

För det fall nämnden skulle finna att de aktuella scenerna i *Snabba cash*-trilogin innehåller den typ av våld som avses i bestämmelsen om våldsskildringar i 5 kap. 2 § radio- och tv-lagen är SVT:s inställning följande.

Som SVT tagit upp i tidigare yttrande till granskningsnämnden om barnskydd, och som Justitiekanslern (JK) lyfter fram i sitt senaste beslut, är det av betydelse för prövningen av SVT:s barnskydd att SVT är ett public service-företag vars beställ-tv-tjänst ska vara öppen och tillgänglig för så många som möjligt. Liksom vid all utveckling av barnskyddet har SVT vid den vidareutveckling som skett efter JK:s senaste beslut behövt hitta en balans mellan behovet av att skydda barn och andra gruppers intresse av att kunna använda tjänsten. SVT behöver säkerställa att inte vissa grupper exkluderas från tjänsten, såsom till exempel vuxna användare med svenska som andraspråk eller vuxna användare med kognitiva och motoriska handikapp.

De metoder för barnskydd som SVT använder i dag, har i centrala delar redan varit uppe till bedömning hos JK och befunnits i och för sig tillräckliga. För att ytterligare förbättra skyddet, utan att samtidigt försvåra eller begränsa andra användares tillgång till tjänsten i för stor utsträckning, har SVT efter JK:s senaste beslut tillfört den spärr i form av en ruta som måste kryssas i för att uppspelning alls ska bli möjlig. Risken för att ett barn av rent slumpvist agerande ska lyckas starta ett program har därmed minskat drastiskt.

Enligt SVT:s mening hade SVT vid tidpunkten för tillhandahållandet av filmerna i *Snabba cash*-trilogin ett system för barnskydd i SVT Play som uppfyller de krav på aktivt ställningstagande och medvetet agerande som JK efterlyste i sitt senaste

beslut. SVT anser således att filmerna inte tillhandahållits på ett sådant sätt att det funnits en betydande risk för att barn har kunnat se programmen.

Varning

Bestämmelsen om varningar i beställ-tv trädde i kraft för knappt två år sedan. Ännu finns inget branschgemensamt system för hur varningar ska lämnas, vare sig i Sverige eller på EU-nivå och därför finns det liten vägledning för hur varningar ska utformas. I väntan på ett branschgemensamt system har SVT utformat varningar enligt följande.

SVT lämnar varning till användaren i form av en tydlig text på titelsidan för programmet tillsammans med övrig programinformation innan användaren har startat programmet. Av texten framgår på vilken grund programmet är olämpligt för barn, till exempel ”programmet innehåller våld” eller ”programmet innehåller explicit sex”. Texten är utformad för att vara tydlig och kärnfull nog att fungera i de olika miljöer som SVT Play används, både för mobilskärm och större skärmar. Samtidigt följer den inarbetad praxis för varning i linjär tv, det vill säga i form av en skriven text, då användartester visat att grafiska symboler kan vara förvirrande.

Bestämmelsen om varningar i beställ-tv är relativt ny och SVT har aktivt deltagit i diskussioner i Statens medieråds regi med andra mediebolag kring hur branschen bäst kan medverka till en standard för att varna för olämpligt innehåll. SVT är förstås öppen för att förändra den tekniska lösning och utformning av varningar som används i dag, om det skulle utvecklas ett branschgemensamt system för varningar. Enligt SVT:s uppfattning har SVT dock redan i dag ett fullt adekvat system för varningar på plats.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

Program i beställ-tv med ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär eller pornografiska bilder får inte tillhandahållas på ett sådant sätt att det finns betydande risk för att barn kan se programmen, om det inte av särskilda skäl ändå är försvarligt (5 kap. 2 § radio- och tv-lagen).

Enligt lagstiftningens förarbeten innebär uttrycket ”ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär” skildringar som upplevs som realistiska av åskådarna och har en illusorisk verkan. Det innefattar också skildringar som är detaljerade, antingen genom att man ser våldet i närbild eller genom att det är fråga om långa eller upprepade sekvenser (prop. 1995/96:160 s. 94 f., prop. 1980/81:176 s. 14 och prop. 1986/87:151 s. 95).

En leverantör av beställ-tv kan enligt förarbetsuttalanden försvåra för barn att ta del av sådana våldsskildringar eller pornografiska bilder genom att exempelvis använda personliga identifieringsnummer (PIN-koder), filtersystem eller märkning (prop. 2009/10:115 s. 286 f.).

När en leverantör av medietjänster tillhandahåller program med ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär eller pornografiska bilder ska det finnas en varning om att sådant innehåll förekommer (5 kap. 3 § radio- och tv-lagen).

Enligt förarbeten kan varningar exempelvis ske genom innehållsbeskrivningar som varnar för innehållet, akustiska varningar eller visuella symboler. Varningen ska lämnas i anslutning till program som innehåller våldsskildringar eller pornografiska bilder som kan skada barn. Det innebär till exempel att varningen kan föregå program med ett sådant innehåll eller på annat sätt åtfölja programmet (prop. 2019/20:168 s 189 f.). Syftet med kravet på varning är att ge tittarna en möjlighet att fatta väl underbyggda beslut om vilket innehåll de ska ta del av (prop. 2019/20:168 s 56).

Det är JK som övervakar om program i beställ-tv innehåller våldsskildringar eller pornografiska bilder i strid med bestämmelsen i 5 kap. 2 § radio- och tv-lagen. Om granskningsnämnden finner att tillhandahållandet innehåller sådant material i strid med bestämmelsen ska nämnden anmäla detta till JK (16 kap. 2 § fjärde stycket radio- och tv-lagen). Frågan om varning enligt 5 kap. 3 § radio och tv-lagen bedömer granskningsnämnden självständigt.

Om tillhandahållare fälls för att ha överträtt bestämmelsen om varning i 5 kap. 3 § radio- och tv-lagen får nämnden meddela de förelägganden som behövs för att bestämmelsen ska följas. Föreläggandet kan vara förenat med vite. (17 kap. 11 § radio- och tv-lagen).

TIDIGARE BESLUT

SVT:s barnskydd på SVT Play

Gomorra (16/02905)

Granskningsnämnden bedömde att barnskyddet vid tillhandahållandet av serien *Gomorra*, med vilket användaren kunde spärra program som SVT märkt som olämpliga för barn genom att välja en personlig PIN-kod, som SVT Play tillhandahållit vid tillfället var otillräckligt. Detta då barnskyddet var inaktiverat som standard och behövde aktiveras av användaren.

Efter anmälan från granskningsnämnden fann JK (dnr 1258-17-3.3) att den metod som SVT använt sig av i form av märkning och PIN-kod i och för sig kunde vara tillräcklig för att det inte ska anses finnas en betydande risk för att barn kan se programmen. JK ansåg dock att märkningen var utformad på ett sådant sätt att alternativet ”Spela programmet” hade fått en framträdande plats och framstod som huvudalternativet. Det krävdes därför inte något närmare övervägande för att kunna spela upp programmet. Vid en samlad bedömning fann JK att

tillhandahållandet av de aktuella avsnitten innebar en överträdelse av bestämmelsen i 5 kap. 2 § radio- och tv-lagen.

Game of thrones (19/00974)

Granskningsnämnden konstaterade i fråga om tillhandahållandet av serien *Game of thrones* att barnskyddet bestod av en märkning om att programmet var olämpligt för barn och att i anslutning till texten visades två lika framträdande alternativ ”Förstärk barnskyddet med kod” och ”Spela programmet”. Det fanns även en möjlighet för användaren att gå vidare och spärra programmet genom att välja en personlig PIN-kod. Nämnden ansåg att ett barn relativt enkelt kunde starta programmet genom att välja alternativet ”Spela programmet” och att PIN-koden kunde avaktiveras om användaren rensade webbläsarens kakor eller historik, vilket innebar att ett aktiverat barnskydd gick att nollställa. Nämnden anmälde därför tillhandahållandet till JK.

Efter anmälan från granskningsnämnden fann JK (dnr 6323-19-3.3) att SVT hade förändrat barnskyddet så att alternativet ”spela program” inte längre framstod som något huvudalternativ. Det krävdes dock inte några egentliga överväganden för att spela programmet och att det kunde ses utan att detta krävde något aktivt ställningstagande. Enligt JK kunde det antas, vid ett rent slumpvist agerande där ett barn trycker på någon av knapparna, att programmet kunde startas vid hälften av gångerna. Vid en samlad bedömning ansåg JK därmed, även med beaktande av det barnskydd som SVT tillhandahöll, att det aktuella tillhandahållandet hade skett på ett sådant sätt att det fanns en betydande risk för att barn kunnat se programmet.

I beslutet framhöll JK även att det inte kan anses nödvändigt att ett krav på pinkod gäller med automatik vid första användningen av en tjänst för att skydda minderåriga från olämpliga program. Enligt JK:s mening skulle detta innefatta en kontroll av vem som ska ta del av programmet, vilket skulle begränsa tillgängligheten avsevärt. JK uttalade även att det skydd som uppnås genom en pinkod inte blir otillräcklig för att koden kan nollställas genom resning av webbhistorik eller kakor.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Fråga om våldsskildringar och barnskydd

Granskningsnämnden anser att de granskade filmerna *Snabba cash*, *Snabba cash II* och *Snabba cash – Livet deluxe* (programmen) som tillhandahölls på SVT Play den 8 juli 2022 innehåller ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär och därmed faller under bestämmelsen i 5 kap. 2 § radio- och tv-lagen. Programmen får således inte tillhandahållas på ett sådant sätt att det finns en betydande risk för att barn kan ta del av dem.

Vid bedömningen av om det finns en betydande risk för att barn kan ta del av ett program måste en avvägning göras mellan skyddsnivån, det vill säga svårigheten att

kringgå barnskyddet, och ambitionen att tjänsten ska vara öppen och tillgänglig för så många som möjligt.

Den som önskade ta del av de aktuella programmen på SVT Play möttes av ett barnskydd som bestod av två delar. Den ena delen utgjordes av att respektive program var uppmärkt med en text som informerade om att programmet var olämpligt för barn och att det inte var möjligt att spela upp programmet förrän rutan ”jag förstår” som placerats bredvid texten var ifylld. Den andra delen av barnskyddet bestod i möjligheten att aktivera en pinkod och på så sätt låsa programmet.

SVT har sedan den förra prövningen av barnskyddet på SVT Play förstärkt skyddet genom att införa ett ytterligare steg innan ett program som bedöms som olämpligt för barn kan spelas upp, i form av rutan ”jag förstår”. Det krävs således numera ett aktivt ställningstagande från tittaren som därigenom ges tillfälle att reflektera över programmets innehåll. Enligt nämndens mening har införandet av detta steg bidragit till att försvåra för barn att starta ett program, även om det inte utesluter risken. Sammantaget bedömer granskningsnämnden att SVT har vidtagit tillräckliga åtgärder för att hindra att det finns en betydande risk att barn tagit del av de aktuella programmen genom tjänsten. Nämnden beaktar vid denna bedömning även vad SVT anfört om att program som innehåller ingående våldsskildringar undantagsvis förekommer på framträdande plats på förstasidan på SVT Play och i de fallen endast efter kl. 21.00. Tillhandahållandet av programmen strider alltså inte mot bestämmelsen i 5 kap. 2 § i radio- och tv-lagen.

Fråga om varning

Nämnden konstaterar inledningsvis att något branschgemensamt system avseende varningar inte finns för nämnden att ta hänsyn till vid bedömningen av om varningsskyldigheten är uppfylld. På två olika platser i den aktuella tjänsten fanns textinformation riktad till tittarna om programmets innehåll. Den ena informationen som visades på titelsidan informerade om att programmen innehåller våld och var placerad under beskrivningen av respektive films handling. Den andra informationen, som var placerad i anslutning till uppspelning av programmen, innehöll text om att programmen var olämpliga för barn.

Nämnden konstaterar att utformningen och placeringen av en varning har betydelse för om syftet med bestämmelsen kan anses vara uppfyllt, det vill säga att tittarna ges möjlighet att avgöra vilket innehåll de ska ta del av. Den information som fanns på titelsidan i tjänsten får, på grund av sin ringa storlek och placering under en längre textmassa, anses otillräcklig och innebär enligt nämndens mening inte i sig att varningsskyldigheten uppfylls. Texten om att programmen är olämpliga för barn gav dock en indikation om vilket innehåll tittaren skulle få ta del av. Sammantaget

anser nämnden därför att varningarna i tillräckligt stor grad gjorde det möjligt för tittarna att avgöra vilket innehåll de skulle få ta del av. Tillhandahållandet strider därmed inte mot bestämmelsen om varning i 5 kap. 3 § radio- och tv-lagen.

Detta beslut har fattats av Ulrik von Essen, Ulrika Hansson (skiljaktig), Clas Barkman, Bo-Erik Gyberg, Kristina Åberg, Erik Fichtelius och Linnéa Jonjons (skiljaktig) efter föredragning av Sepideh Jordan Sajadi.

För granskningsnämnden

Ulrik von Essen

SKILJAKTIG MENING

Ledamöterna Ulrika Hansson och Linnéa Jonjons är skiljaktiga rörande frågan om varning i 5 kap. 3 § radio- och tv-lagen. De anser att programföretaget inte har varnat på ett tillräckligt tydligt sätt för att programmet innehåller ingående våldsskildringar. De anser att bedömningen borde ha följande lydelse.

Nämnden konstaterar inledningsvis att något branschgemensamt system avseende varningar inte finns för nämnden att ta hänsyn till vid bedömningen av om varningsskyldigheten är uppfylld. Nämnden konstaterar att utformningen och placeringen av en varning har betydelse för om syftet med bestämmelsen kan anses vara uppfyllt, det vill säga att tittarna ges möjlighet att avgöra vilket innehåll de ska ta del av. Meningen i den aktuella programbeskrivningen om att programmet innehåller våld, som fanns på titelsidan i tjänsten, får på grund av sin ringa storlek och placering under en längre text, anses otillräcklig och innebär enligt nämndens mening inte att varningsskyldigheten uppfylls. Meningen saknar tydlig information om programmets karaktär och att det kan vara olämpligt för barn. Informationen som fanns i anslutning till uppspelningen, i samband med ikryssning av ruta för att uppspelning ska bli möjlig, kan inte kompensera för denna brist.

Mot denna bakgrund anser nämnden att tillhandahållandet strider mot bestämmelsen om varning i 5 kap. 3 § i radio- och tv-lagen.

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN:	ULRIK VON ESSEN
IDENTIFIKATIONSTYP:	Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID:	_073229d8a1897caa295b170fcd7538573b
DATUM & TID:	2022-11-28 12:57:38 +01:00

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2022-11-28 12:57:44 +01:00
Ref: 55410SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)